

**ВПЛИВ СОРТУ Й МЕТАМІРНОСТІ НА ОБКОРІНЮВАНІСТЬ
ЗЕЛЕНИХ СТЕБЛОВИХ ЖИВЦІВ АКТИНІДІЇ ЧУДОВОЇ (КІВІ)**

С.А.КОВАЛЬ, аспірант*

А.Ф.БАЛАБАК, доктор сільськогосподарських наук

Уманський державний аграрний університет

Наведено результати дослідження відсоткового виходу обкорінених живців шести сортів ківі залежно від метамірності пагона у різні строки живцювання.

Актинідія чудова, живці, живцювання, метамерність пагону

Розвиток світового та українського садівництва диктує впровадження у сільськогосподарське виробництво нових малопоширених високовітамінних плодкових культур, зокрема актинідії чудової (ківі), яку вирощують на п'яти континентах в тих зонах, де росте виноград, кукурудза, персик. Культура ківі швидко поширюється в умовах субтропічного та помірнього клімату, хоча ще й нині частина садівників вважає, що ківі – це рослина лише тропічних широт [4, 8].

Кліматичні умови України дозволяють вирощувати ківі як в умовах відкритого ґрунту на півдні, так і в укритій культурі та в умовах частково захищеного й захищеного ґрунту в лісостеповій зоні, хоч в теплі зими рослини перезимовують без укриття навіть в умовах Києва [6]. А в умовах глобального потепління вирощування цієї культури є ще більш перспективним.

Попит на саджанці актинідії чудової, що постійно зростає, не задовольняється через дуже незначне їх виробництво в Україні та занадто високу вартість саджанців, імпортованих з Європи.

В Італії та Франції, де зосереджені найбільші у Європі насадження цієї культури, широкого розповсюдження набув спосіб отримання сортового садивного матеріалу із зелених живців. Сучасна технологія вирощування саджанців передбачає обкорінення 2-3-вічкових напівздерев'янілих живців у теплицях, оснащених установками дрібнодисперсного зволоження та їх дорощування після акліматизації у відкритому ґрунті [2, 5].

На сучасному етапі розвитку садівництва та розсадництва України вирішити проблему забезпечення сортовим садивним матеріалом квіви може технологія вирощування саджанців із зелених стеблових живців, що має високий коефіцієнт розмноження.

Методика досліджень. Дослідження проводилися на дослідних ділянках і в теплицях навчально-дослідної оранжереї кафедри лісівництва та екології Уманського державного аграрного університету протягом 2001–2004 рр. в умовах південної частини Правобережного Лісостепу України. Об'єктами досліджень були зелені стеблові живці актинідії чудової жіночого типу сортів: Абот, Бруно, Монті, Орієнтал Деліхт, Хейуорд і сорту-запилювача Туморі. Для обкорінювання живців використовували теплиці з автоматично-регульованим режимом дрібнодисперсного зволоження.

Живці заготовляли з 2-5-річних маточних рослин, які росли в оранжереї, з апікальної, медіальної і базальної частини пагона і обкорінювали у три строки: період інтенсивного, менш інтенсивного та уповільнення росту пагонів. Живцювання проводилось за методикою М.Т. Тарасенка [7] та А.Ф. Балабака [1]. Зелені живці нарізали з вегетуючих пагонів з двома – чотирма бруньками, довжиною 10 – 15 см. Субстратом для обкорінювання була суміш торфу та річкового піску у співвідношенні 3:1 (рН=6,5 – 6,9). Субстрат – одношаровий. Температура повітря в установці дрібнодисперсного зволоження складала 25-35°C, субстрату 20-25 % на суху масу, відносна вологість повітря – 80-100 %, інтенсивність оптичного випромінювання — 150-200 Дж/м²с. Спостереження за проходженням

процесів коренеутворення проводили через кожні 5 діб. Повторність досліду чотирикратна, у кожному повторенні по 24 живці. Статистичну обробку даних проводили за Б.О. Доспеховим [3].

Результати досліджень. У період інтенсивного росту пагонів досліджувані сорти ківі мали неоднакову регенераційну здатність, обумовлену їх біологічними особливостями, а саме силою росту (табл.).

Обкоріюваність зелених живців ківі у перший строк живцювання (період інтенсивного росту пагонів), %

Сорт (фактор А)	Зона пагона (фактор В)	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	Середнє за 2001 – 2004 рр.
Абот	А	36,5	38,5	34,4	35,4	36,2
	М	32,3	33,3	29,2	30,2	31,2
	Б	29,2	31,2	30,2	30,2	30,2
Бруно	А	47,9	51,0	46,9	46,9	48,2
	М	40,6	43,8	41,7	42,7	42,2
	Б	41,7	44,8	39,6	43,8	42,5
Монті (контроль)	А	45,8	49,0	46,9	44,8	46,6
	М	37,5	39,6	37,5	38,5	38,3
	Б	39,6	40,6	39,6	36,5	39,1
Орієнтал Деліхт	А	41,7	43,8	42,7	44,8	43,2
	М	36,5	37,5	34,4	35,4	35,9
	Б	38,5	39,6	37,5	38,5	38,5
Хейуорд	А	30,2	32,3	31,2	30,2	31,0
	М	26,0	27,1	26,0	25,0	26,0
	Б	29,2	28,1	25,0	26,0	27,1
Туморі	А	35,4	36,5	33,3	31,2	34,1
	М	27,1	30,2	29,2	26,0	28,1
	Б	30,2	31,2	27,1	28,1	29,2
НІР ₀₅		7,1	8,6	7,8	8,8	-

Примітка. А – апікальна; М – медіальна; Б – базальна частина пагона.

Так, сильнорослі сорти мали вищу морфогенну регенераційну здатність, середньорослі сорти – дещо нижчу, слаборослі – найнижчу. Виявлено, що обкорінення сильнорослих сортів Бруно, Монті та Орієнтал Деліхт істотно переважало цей показник для середньорослих – Абот і Туморі та слаборослого – Хейуорд протягом періоду досліджень. Перевага середньо-

рослих сортів над слаборослим була неістотною, але в 2001 і 2002 роках сорт Абот мав істотно вищу обкоріюваність, ніж сорт Хейуорд.

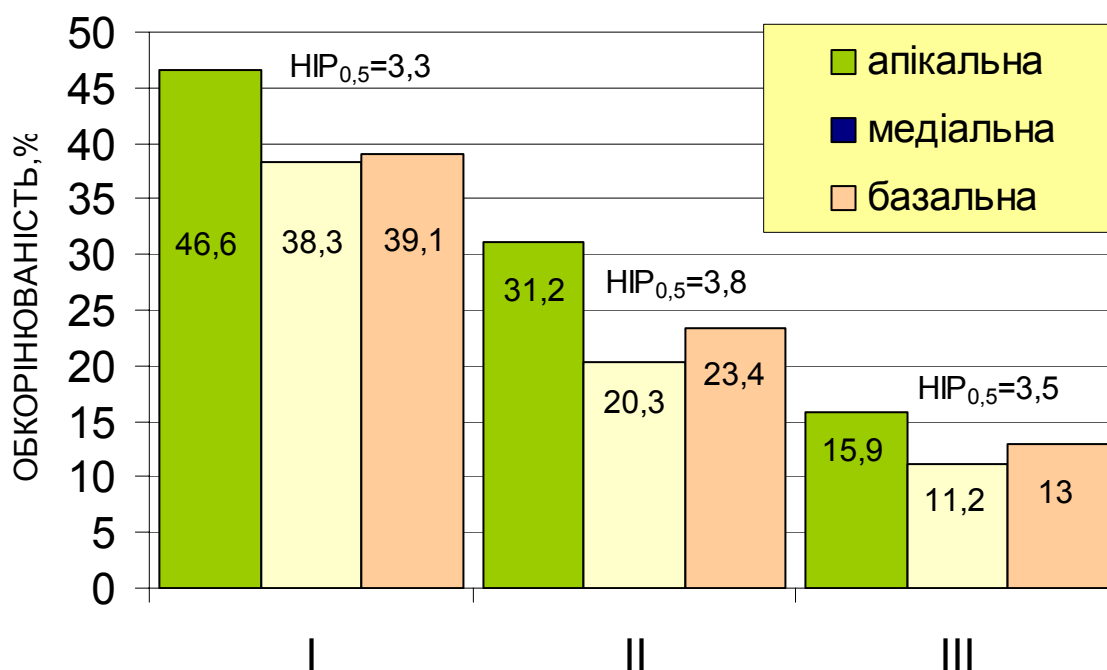
За біологічною здатністю до обкорінення досліджувані сорти можна розмістити в порядку її зростання таким чином: Хейуорд, Туморі, Абот, Орієнтал Деліхт, Монті, Бруно.

Двохфакторним дисперсійним аналізом пересічно за роки досліджень встановлено, що у період інтенсивного росту пагонів на обкоріюваність головним чином впливав сорт – 51–54 %, тоді як сила впливу зони пагона становила 9 – 13 %. У період менш інтенсивного росту пагонів їхній вплив, склав відповідно, 28 – 32 % і 30 – 41 %. У період уповільнення росту пагонів збереглась перевага фактора "зона пагона" – 18 – 22 % над фактором «сорт» – 12...18 %.

У період менш інтенсивного росту пагонів здатність досліджуваних сортів до обкорінення виявилась дещо слабшою, що пов'язано зі зменшенням концентрації речовин ауксинової природи в листі та пагонах і зміною їх консистенції у бік здерев'яніння. Загальна картина обкоріюваності живців ківі залежно від сорту в другий строк живцювання не змінилась.

Оскільки період уповільнення росту пагонів характеризується значним зменшенням їх приросту та кількості ауксинових речовин у них, ще більшим визріванням і здерев'янінням, регенераційні процеси адвентивного коренеутворення протікають набагато повільніше. Вихід обкорієних живців у третій строк живцювання був найменшим і вони мали слабку кореневу систему та майже не утворювали надземного приросту через низьку пробуджуваність пазушних бруньок. Різниця в обкоріюваності сортів була незначною. Істотна перевага спостерігалась лише у сильнорослих сортів Бруно та Монті над менш сильнорослими у окремі роки досліджень. У третій строк живцювання сорт Монті мав дещо вищу обкоріюваність, ніж сорт Бруно, а Туморі – вищу, ніж Абот. Розміщення решти сортів у порядку зростання обкоріюваності не змінилось. Розглянемо обкоріюваність зелених живців сорту Монті у різні строки живцювання (рис.).

Рис. Обкоріюваність зелених живців ківі сорту Монті в різні строки живцювання залежно від метамерності пагона

Строки живцювання: I – інтенсивний ріст; II – менш інтенсивний ріст; III – уповільнення росту пагона

В усі строки живцювання для всіх досліджуваних сортів притаманна істотно краща обкоріюваність живців, заготовлених з апікальної частини пагона, порівняно з живцями, заготовленими з медіальної та базальної частини, обкоріюваність яких була майже однаковою. Це пов'язано з тим, що в постійно ростучій апікальній частині пагона протягом вегетаційного періоду спостерігається наявність високої концентрації ауксинів та менший ступінь здерев'яніння тканин.

ВИСНОВКИ

Регенераційна здатність зелених стеблових живців залежить від сортових особливостей. Живці сильнорослих сортів Бруно, Монті, Орієнтал Деліхт мають найвищу обкоріюваність, середньорослих – Абот і Туморі – дещо нижчу, слаборослого сорту Хейуорд – найнижчу.

Найвищий вихід обкорієних живців досліджуваних сортів ківі одержано при живцюванні в період інтенсивного росту пагонів.

Домінуючий вплив на обкоріюваність живців у перший строк живцювання мав помологічний сорт. У наступні строки живцювання переважала зона пагона.

Апікальні живці істотно переважали за досліджуваним показником медіальні та базальні живці, різниця в обкоріюваності яких була неістотною.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Балабак А.Ф. Кореневласне розмноження малопоширених плодових і ягідних культур. – Умань. Оперативна поліграфія, 2003. – 109 с.
2. Горошко В.В. Новая плодовая культура киви – Симферополь: Редотдел Крымского комитета по печати, 1992. – 45 с.
3. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта. – М.: Колос, 1985. – 351 с.
4. Кирилова О.І. До питання інтродукції ківі (*Actinidia delectiosa* L. F.) // Вісник аграрної науки. – 2003. – № 10. – С. 43-45.
5. Наумова Г.А. Культура киви (обзор) // Садоводство и виноградарство. – 1988. – № 3. – С. 30-31.
6. Скрипченко Н.В., Мороз П.А. Актинідія (Сорти, вирощування, розмноження). – К.: Фітосоціоцентр, 2002. – 44 с.
7. Тарасенко М.Т. Зеленое черенкование садовых и лесных культур. – М.: Изд-во МСХА, 1991. – 272 с.
8. Ferguson A.R. Kiwifruit: A Botanical Review // Horticultural Reviews., 1984. – V. 6. – P. 1-64.

***Влияние сорта и метамерности на окореняемость зелёных стеблевых черенков
актинидии превосходной (киви)***

Коваль С.А., Балабак А.Ф.

Установлено, что наивысший выход окоренённых черенков получен у сильнорослых сортов киви при черенковании в период интенсивного роста побегов.

Актинидия превосходная, окореняемость черенков, срок черенкования, метамерность побега.

***The effect of the variety and the stem location on rooting of green stem cuttings of actinidia
delicious (kiwi)***

Koval S.A., Balabak A.F.

It was determined that the highest output of green stem cuttings was received from strong kiwi varieties in the period of intensive shoot growth.

Actinidia deliciosa, rooting of the cuttings, a term of grafting, meta-measurement of a shoot.